

Naša Sloga izlazi svaki 1
16 dan mjeseca i stoji s
poštarijom za cijelu godinu
2 for. a za kmeta 1 for.;
razmjerno za pol god. 1 f.
a za kmeta 50 novč. Izvan
carovine više poštarina. Po-
jednini broj stoji 6 novč.

NASA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga svo pokvari.“ *Nur. Post.*

Oglasi se primaju po na-
radnoj cieni. Pisma neka se
salju platjeno poštarijom.

Nepodpisani se dopisi ne-
upotrebljavaju. Dopisi se ne-
vraćaju. Uredništvo i Oa-
pravništvo nalaze se u
S. Francesco N.º 4, Milano I.

Godina VII.

U Trstu 1. Septembra 1876.

Broj 17.

Pogled po svietu.

U Trstu 31. kolovoza 1876.

Tu je malo šta gledati ni čuti, pa bi mogli ovaj članak i danas preskočiti, ali radi običaja, neka ga.

Kod nas u Austriji je sve glubo, pa da neima Srbije i njezine prijateljice Turske, neznas, o čemu bi bezposleni ljudi ni govorili. Samo se čulo to, da su se negdje prošlih danah naši ministri bili sastali kao skrivši u ministarsko vijeće, al se nezna, o čem su baš vječali. Izviše, kad i kad reče tko koju o novoj nagodbi s Ugarskom, kojoj kao da je došla u dobar čas ova iztočna zaglušnja, jer bi drugač sve bučilo s njom i okolo nje. Al ipak Ugarska mora da sluša koješta, što joj nemože iti nikako po čudi. Tako se na primjer veli, da je poravnanje glede ugarske Banke odgođeno na godinu. S druge strane, Nemci ustavovierci neprestaju trubiti, da oni neće ništa da znaju o toj povarenoj austro-ugarskoj nagodbi, ako bi jih imala i jedan sam novčić skuplje stojati od stare. Vidić čemo, kako će se to motovilo razmotati, kad se jednom sastane carovinsko vijeće. Isto je tako i u Ugarskoj sve mrtvo, osim što se tamo laje više nego ikada u obće na Slavene, a Srbe napose. A nije dosta što se laje, nego se borme i zatvaraju srbski čuveniji ljudi, a nezna se uvijek kako ni zašto, i to ne samo u Ugarskoj, nego žalibože najbrže po ugarskoj zapovjedi i u Hrvatskoj. Hrvatski sabor, što se bio odgođio, imao se dne 28. opet sastati.

U Njemačkoj, Franceskoj i Talijanskoj sve miruje, kao ovo i kod nas. Gdje sve vrije i kipi, jest u Ruskoj, Ingleskoj i Carigradu.

Ruski se je sviet tako uzljuljao, motreć ovaj slavensko-turski rat, da nebi bilo nikakvo čudo, kad bi ruska vlada bila prisiljena od svojega vlastitoga naroda, učiniti nešto za Kršćane u Turskoj, kad nebi toga sami mogli. Što rusko milostivo sree slavensko čini ovom prigodom za uboge ranjenike, to se neda doizreći ni donahvaliti. Svaki dan doglašuju razne novine, kako iz Rusije dolaze u Srbiju i Crnu Goru i liečaići i milosrdne ruske sestre (koludrice), noseć sobom svu spravu, što ju ranjenikom treba, počamši od liekovah i povezah, pa do ranjeničkih posteljah. Osim toga dolaze u tu svrhu i silni novci kao milostinja, a izviše otvara se srbskoj vladi liepa vjersija kod ruskih novčarah i bogatašah. A nećemo ni da spominjemo tolike ruske oficire, što su stupili u srbsku vojsku. Ovaj put se baš vidi, da krv nije voda, pa da blago onomu, koji ima na svietu koga. Što je liečnikah, ni naša Austrija nije tamo bez svojih zastupnikah, jer se jih podao liep broj u srbska ranjenička liečilišta. I sama Franceska, Italija i Švajcarska odazivlju se vapaju svoje po krstu braće, jer i odanle dolazi pomoć za ranjenike, pak se baš liepo zasvjedočuje, da u velikoj potrebi kršćanska ljubav veže sve kršćene narode u jednu samu veliku obitelj kršćansku.

Kad bi samo to bila istina i u politici kao što nije, jer nebi onda gledali, kako se ministri u Ingleskoj muče, da prodže život Turskoj, koja već ni po sudu ingleskoga naroda toga nezasluzuje. U Ingleskoj vrije i kipi, jer narod hoće jedno, a njegova vlada drugo. Narod stoji uz Kršćane i za Kršćane, a vlada uz Turke i za Turke. Pak je očito, ako je turska mogla spraviti na noge ovo nešto vojske; da su tu znatno pripomogli ingleski državni novci. Inglesku je vladu sram, ali kaže, da nemože drugčije od straha, što joj zadaje Rusija, ako Turske nestane. Zato sad navaljuje nešto obično na Srbije i Turke, neka se pomire, jer da su se već dosta okrvavile itd. Tu pjesmu pomažu pjevati ingleskoj vladi i naši Magjari i njihovi pomagači nekoi njemački u Beču novinari. Ali za tu pjesmu naša braća mare i nemare, odkad im je, hvala Bogu, na bojnem polju sreća poslužila, kako će naši čitatelji niže vidjeti.

Gdje pak vrije najstrašnije, jest u Carigradu, gdje se boje ni više ni manje nego prevrata. Murat V. da je još živ, ali da je tako oslabio na pameti, da već nikoga ni nepozna. Zato da će ga dignuti sa prestolja, a na njegovo mjesto posaditi brata mu, kako već rekosmo. Ali da ima u Carigradu i stranka, koja hoće da postavi na prestolje Isuf-Izedina, sina pokojnoga Abdul-Azisa. I eto, odtud strah i trepet, što će sutra biti. Turci kriju u Carigradu svoje poraže na Moravi, a imaju i zašto.

Naposljedku kao da će i Grčka ustati na oružje. Krećani su se već digli, a glasa se i o gibanju Tesalije i Epira. I u Bugarskoj da su se pokazale na novo nekoje ustaške čete. Rumunjak kao da i neima. To su borme veoma pouzdani susjedi!

Srbsko-turski rat.

Hvala Bogu! mi se u svojoj nadi nismo prevarili, danas srbska stvar stoji mnogo bolje, nego li ono prije petnaest danah; srbska si je vojska u Moravskoj dolini osvjetlala junačko lice, te barem donekle osvetila Kosovo tužno.

Kad ono bjehu Srbiji uzmakli izpred pretežnije turske vojske, zabrinut narod da je stao pitati, što će sad; pa muogi da bi bili rada, da se pošto poto odmah s Turci mir sklopi. Ali general Černejajev da je zagrmio knezu i narodu, da stopram sad počima rat. On dakle kao da je navlaš uznicao, da domami Turke na takovo zemljište, gdje bi se mogao s uspjehom ogledati s Turci na junačkom mejdanu i uzprkos njihovoj pretežnijemu broju. Pa to mu je i pošlo za rukom. Cielih šest danah od jutra do večera borio se s Turci pod tvrdim gradom Aleksincem te suzbijao pobiedno njihove strahovite navale, dok je šesti dan major Horvatović, rodom Hrvat iz Granice, sa dvadeset i dvie hiljade ljudi pao turskoj vojsci za ledja, te tako dokinuo onaj nadčovječji napor s jedne i s druge strane. Turci uhvaćeni medju dvie vatre da su nagnuli biežati u strašnom neredu put turske granice, ostavivši na bojnem polju 20,000 mrtvih i svu svoju ratnu sprav. Srbah da je tom prigodom ostalo samo ranjenih 10,000, a koliko jih je našlo junačku smrt, to se još se nezna. U tom šestdnevnom boju, koji će ostati zapisan zlatnimi slov i povjesti jugoslavenskoga junačtva, da se je borilo s jedne i s druge strane zajedno prieko sto i šestdeset hiljadah ljudi. Srbi da su se borili kao lavi, a ruski oficiri, od kojih su pala 32, da su izkazali čudnovatu neustrašivost, srčanost i junačtvo. Kažaževac je opet u srbskih rukuh. Sad nastoji srbska vojska, da protjera ostanke Turakah sa leve Moravske obale i sa grada Zajčara. Kerim-Paša, glavni zapovjednik turske vojske na onom kraju, da je javio u Carigrad, ako mu nepošlju skoru pomoć, da se već nemože ni maknuti. Živili srbski junaci! Živila sloboda jugoslavenska!

Isto tako treba da viknemo i staroviekim junakom, hrabrim Crnogorcem, koji su se dne 14. pr. augusta kod Meduna u Kučić, naprama Podgorici, njih 5000 pobili sa 20000 Turakah, te jih tako hametom potukli, da je ostalo onaj dan pustih 5000 turskih kapah. Oružja, konjah, topovah, zastavah, živčah i ostale ratne spravi da su Crnogorci nabrali silnu silu na očičeenu turskom bojištu. Da ima Crnogoracah od kojih je i jedan sam onaj dan skinuo jataganom 17 turskih glavah. Turci da sad tamo tako strepe od crnogorskog straha, da vele, da to nisu ljudi nego sami vrazi. Zatim su se Crnogorci proslavili još i u jednoj drugoj manjoj bitci. Sad da se Turci opet spremaju udariti na Crnogorce sa Arbanaske strane. Bog daj našim sreću i dalje. Muktar-Paša da sjedi još uvijek u Trebinju.

A kako je na Drini i ostaloj Bosni? Turci da su, poklavši sve Kršćane, ostavili grad Bjelinu, da se prikupe gdje drugdje. Kapetan Despotović, ustaški vodja, kao i druge ustaške čete, da se bore pobiedonosno proti Turkom, koji da i u Bosni divljaju isto onako kao i u Bugarskoj. Ali to junačtvo u Bugarskoj je Turkom naskodilo više nego i sam poraz na Moravi, jer se sva Evropa tako srozila od njihova krvoločtva, da sad svi viđu, da se ti divljaci nesmiju više trpiti medju kršćenimi narodi. Ufamo se, da ćemo dođućom prigodom isto ovako radostrimi viestmi izaći pred svoje čitatelje, kao i danas. Bog neka hrabri i kriepi našu vojuću braću!

O ZASTAVI

Od najstarijih vremena vlada običaj, da se po moru i po kopnu narod od naroda, država od države, vojska od vojske, pokrajina od pokrajine, dapače i plemenite obitelji jedna od druge razlikuju po nekoih stanovitih znacih iliti znamenjih. Tim se znakom veli po našu: zastava, stieć, prapor, horugva, zname, naime po bugarski, a negdje i barjak po turski. U našem Primorju

austrijskom i hrvatskom onda u Kranjskoj vele tomu znamenju po talijanskom jeziku i bandera.

Zastava pako nije drugo nego jedna il više raznih bojah (kolurah, barvah, farbah) medju sobom na svoj način porazmjješćenih i porazložoenih. Tim ima zastavah jedne, dviju, triju, a može jih biti i više bojah; pa se prama tomu i zovu trobojnice, dvobojnice i jednoboynice. Što je bojah, one su na jednih razmjješćene okomo, to jest, jedna kraj druge po širini; a na drugih razito, to jest, jedna izpod druge po duljini, s obzirom na motku ili kopljaču, sa koje se viju. Na taj način biva, da i više narodah ima jedne ter iste boje; ali su njihove zastave ipak sasvim različne radi različna na njih porazmjješćenja bojah. A i same boje u jednih su svjetlije i življe, u drugih zagasitije i tamnije; pak se zastave i po tom razlikuju jedna od druge. Tako na primjer tureka je zastava jednoboynja, i to crvena, kao da znamenjuje onu silnu krv, što se je pod njom prolila, i još dan danas proliva i toči. Grčka je dvobojna modro-biela, naime uz više trakovah, naslaganih jedan poviše drugoga. Isto tako je dvobojna i amerikanska, to jest, crveno-biela, uz istolično razmjješćenje tib dviju bojah, kako se vidi i na grčkoj zastavi, samo što su na amerikanskoj trakovi už i višebrojniji. Talijanska i magjarska zastava su crveno-bielo-zelene, ali tako da boje na talijanskoj stoje okomice, a na magjarskoj razito. Franceska i nizozemska zastava su takodjer istobojne, to jest, crveno-bielomodre, nu uz onu istu razliku, uz koju talijanska i magjarska, naime da se na Franceskoj boje viju okomo, a na nizozemskoj razito. Nego, nije mi kad nabrajati i ostalih kojekakvih zastavah, zato ću da prikratim ovo primjerivanje, pak da svrnem oko na boje i zastave, koje se nas поблиže tiču.

Mi u Austriji imamo troje zastave, naime dvobojnu carsku obiteljsku, žuto-crnu; onda dvobojnu državnu staro austrijsku, crveno-bielo-crvenu; napokon novu austro-ugarsku iliti dualističku, crveno-bielo-crvenu, s prišivkom magjarskim, crveno-bielo-zelenim. Carska se obiteljska vije, gdje se god nabodi n. vel. Car, ili koji drugi član sjajne carske obitelji. Pod timi se carskim bojama kupe i sastaju i naši vojnici, kad prigodom rata brane na bojnom polju cara i domovinu. Krasna stara austrijska zastava leprša u zraku još sa naših tvrdjavah i ratnih carskih brodovah. Pod austro-ugarskom pako, što ju zovu i trgovačkom, plove širom biologa svijeta naši trgovački brodovi, da tobože i daleki svijet vidi, kako u Austriji uz Niemce gospodare i Magjari.

Ali osim Niemcah i Magjarah ima u Austriji i liepahan broj Slavenah, pa kao narod imaju i oni svoje narodne boje i svoju narodnu crveno-bielo-modru zastavu, u kojoj se te tri boje razito jedna izpod druge u zraku igraju. Ali dočim je bjelilo na njoj jednako kao na Franceskoj i nizozemskoj, to je crvenilo mnogo jasnije, a modrilo sasvim svjetlo, plavo naime te nallično nebeskoj vedrini, koja veoma liepo izrazuje slavensku iskrenost i prostodušnost. Prekrasna je to zastava, izvadjena iz samog srca našega naroda, koji se od najdavnijih vremenah u svakoj svečanoj prigodi najvolio kititi timi bojama, kao što se vidi tu i tamo još i danas na narodnoj nošnji.

Ta se zastava na temelju zakona vije u svoj trojednoj Kraljevini, onda uz magjarsku na saborskoj kući u Budim-Pešti, kad sjede u saboru i hrvatski zastupnici. U ostalih austrijskih pokrajinah slavenskih ona neima za sebe naročita zakona, ali ga neima ni proti sebi; zato se i tu slobodno vije, gdje god koje slavensko srce bije, jer nije znak nereda i uzkipljenosti, nego tihâ napredka i zasvjedočene državljanskoj viernosti. Pod tom su zastavom 1848. godine vojevali u Ugarskoj Hrvati i Srblija za svoj narodni obstanak i carsko prestolje, i to Srbliji ne samo iz carevine, nego takodjer iz kneževine Srblije, koja bješe onom ozbiljnom prigodom pritekla braći na pomoć. Do te se je godine kojekud krila od magjarskoga prkosa i nadutosti; ali svaka sila do vremena, a nevolja redom ide, pak je te godine i nju krv posvetila. A i lani u Dalmaciji i u Istri pod tom je zastavom naš narod dočekivao svojega cara i kralja kako još nikoji narod na svijetu. Ona dakle kako znači red i zakonitost, tako znači i ozbiljnost i mažku odvažnost naroda, koji tudje štaje, a na svoje neda.

Po pravdi i pravici i ona bi se imala vijati uz austrijsku na trgovačkih brodovih isto onako kao i magjarska. U to je ime prije nekoliko godinah bilo i učinjeno više shodnih korakah u Beču i Budim-Pešti toli u krilu obiju parlamentah koli u krilu delegacijah. I mnogi od čitateljah hoće se još živo siećati, s kakvim su onda uzhitom naši vrli ovo i onostrani brodovlastnici i pomorski kapetani bili u tu svrhu podpicali dotične predstavke i molbenice na gori navedena visoka vieća. Siećati će se takodjer, kako bi po predloženu onda uacrtu nova trgovačka zastava imala biti četveroboynja, sadržati naime u sebi, da nebude nikomu krivo, uz bielu obćenitu i tri glavne boje austrijskih što narodah što predajah iliti tradicijah, to jest, crvenu glavnu boju njemačku i predajnu austrijsku, zelenu glavnu boju talijansku i magjarsku i plavu glavnu boju slavensku. Te su razne boje na njoj okolo biela ravna križa nanizane i porazmjješćene tako, da jih taj razavlja

i sastavlja baš u četiri razne zastave, kako ju već tko gleda sad po daljini sad po širini. Pa kako je raznobojna, to ju je baš milota viditi, a s druge strane odgovara podpuno raznobojnoj državi, što bi ju imala pred svetom zastupati. To se je eto bilo učinilo, ali u nevreme, jer taj projekt nije mogao za onda prodrieti. No nadamo se, da ga naš narod nije i neće zaboraviti, pak da će doći i ono vrijeme, gdje će se austrijski trgovački brodovi kititi i slavenskim narodnim bojama, kad se već i onako ponose vrlimi slavenskim mornari.

Nego ja sam htio nešto drugo da rećem našem narodu pod gori navedenim naslovom. Sad vidim, da sam siao malko s puta, al sam se ipak približio svojemu cilju, ako čitatelji vide, da je zastava za cio narod ono, što je krstno pismo za podjedinca čovjeka. Kad čovjek svetom putuje, bilo po kopnu bilo po moru, pa vidi, gdje se jedna za drugom viju naprimjer njemačke, franceske il talijanske zastave itd: ako i nezna drugo, ipak će odmah reći, to je njemačka, franceska, talijanska zemlja; to su njemački, franceski, talijanski brodovi itd. A po Njemačkoj, Franceskoj, Talijanskoj itd. baš i jest običaj, razviti narodnu zastavu sa crkvenog zvonika il obćinske kuće svake nedjelje i svakog blagdana, kao takodjer prigodom sajma i drugih, bilo crkvenih bilo narodnih svetkovinah. Na osobiti se pako način taj običaj drži, kad su kakvi izbori, jer su tada ne samo crkva, obćinska kuća i ostale javne sgrade nakićene narodnim zastavama, nego takodjer iste posebničke iliti privatne kuće rodoljubnih stanovnikah. Ti narodi kao da izjavljuju na taj način u svetačnu dan svoju pobožnost i svoje kršćansko veselje, prigodom sajmovah svoju prometnost i trgovinsku okretnost, prigodom izborah pako svoje domoljubje i svoju državljansku zrelost i ozbiljnost.

Nebi li bilo liepo, da se taj krasni običaj i kod nas uvede, ako je istina, da smo se dali i mi na put izobraženja i prosviete? Nebi bi bilo liepo, da i kod nas gori navedenim prigodami i domaći i tudji ljudi znaju, jedni da su Slaveni, a drugi da se nahode medju Slaveni na slavenskom zemljišću, gledajuć na crkvenom zvoniku il obćinskoj kući slavensku narodnu krstnicu iliti zastavu? Nebi li se i tim putem dao kriepiti i širiti duh narodni, ako je istina, da čovjek mora više puti čuti i viditi ono, što mu misli ostati duboko posadjeno u srcu i pameti? Eto cilja ovoga članka, koji nemože nego uroditi dobrim plodom, ako ga narodni buditelji uvaže i osvoje!

Turci i njihova vjera.

(Dalje — vidi broj 16.)

Pripoviedaju putnici, da se u turskih zemljah čovjek često puti namjERI na nekakve skitalice iliti klataže, koje Turci drže za svetce. Ti turski svetci da su ljudi, kojim je na polak s pameti; ali najviše puti da su to lopovi, koji se čine ludi, da svijet prevare i nasamare. Turci da misle, komu je s pameti, da se je njegova duša zamislila i zadubla u Boga tako, da već ni nezna, što biva s njim i okolo njega na ovom svijetu, pa čim je tko ludji i šenutiji, tim da im je svetiji i bogoslužniji. Ti svetci da su obično goli i nagi, il pak odeveni u nekakve šarene cunje, dronjke i odrpine tako, da na njih sve ceri i visi; pak da jih nemožeš pogledati a da im se grohotom nenasmiješ, naime kad vidiš, kako se drže namrgodjeno i ozbiljno te hodaju ponositije i veličanstvenije i od samoga Sultana, prorokova namjestnika. Štoga nadju na putu, to da poberu te pripute i metnu na se, da se tobože što ljepše narese i nakiće. Tu da ima svakojakog perja, trakah, bojadisana papira, mačjih repovah, staklenih navrezenih krugljicah, limovih ostrizakah itd.; pak naime svoje ošišane glave i svojih svetih prsiuh da nemogu nikad donakiti i donaresiti timi svojimi smetnim dragulji. A što je najčudnovatije, tim ludjakom da je sve prosto i slobodno tako, da se nitko nesablazni, ako učine i najveće zločinstvo, jer da se, budući sveti, nisu dužni čuvati grieha, kao drugi nesveti Turci. Takova svetca da svaki rado primi pod krov te dvori čim može i nemože; po cestah i ulicah da mu diele milostinju tko će prije i više; jer da je njegova molitva svemoguća, a njegovu zadovoljstvo svakoj duši spas i sreća. A kad jednom umre da mu sazidju nad svetim i čudotvornim grobom malen tremić iliti kapelicu, pak da dolaze da mu se tu mole i klanjaju ne samo turska prostaciha, nego i sami generali i najveći državni dostojanstvenici.

Taj turski svetac jest prava slika i prilika tuske vjere!

Što Turci vjeruju o Bogu i o svojih dužnostih prama njemu, to se nalazi u *Koranu*, njihovu tobože svetom pismu. A to su same odrpine, cunje i dronjci, što je netko našao tu i tamo na putu, pa kao onaj ludjak pobrao te rekao lahkoviernoju iztočnoj prostacihi: evo ovo je istina o Bogu i duši, ovo liepo, pošteno i pravedno, ovako će Bog da vjerujemo i živimo, ako ćemo da mu omilimo! Rekao sam da su to cunje i dronjci, a to sam rekao zato, jer su cunje i dronjci više puti ostanci i bogatih te plemenitih odielah. Takove cunje i takovi dronjci imaju još uvijek nekakvu vriednost. To isto biva i u *Koranu*. Ono nešto malo, što nalazimo u njem

istinita i dobra, to je poskidano sa slavnoga ruha naše Bogom objavljene vjere, uzeto naime iz svetoga pisma staroga i novoga zakona. Sve ostalo nije nego golotinja, il pak pisano perje, bojadisan papir, pazder i navrezki staklenih draguljah itd. sa smrdljiva smetišća istočne surovosti, sliepila i pokvarenosti. Al i ono, što ima u toj knjizi dobra, nije crpljeno ravno iz svetog pisma, jer je tako omrljano i amazano, da naliči, Bože prosti, pravim cunjam i dronjcem. Tko je onaj knjigu pisao, nije nikad ni vidio našeg svetog pisma, nego je imao nešto iz daleka čuti o njem i njegovu sadržaju, najbrže iz ustnih nekih Židovah i krivoviernih Kršćanah, koji su se u ono doba skitali po arapskih pustinjah bez crkve i bogomoljnice, bez nauke i učitelja. Pisac Korana bio je negdje čuo govoriti o postanku svieta, o stvorenju prvih ljudih, o njihovu griehu u raji zemaljskom, o duši i njezinoj neumrlosti, o vječnoj pedepsi i nagradi ljudi na onom svijetu; onda o Abramau, Izaku i Jakovu, o poručniku božjem Mojsiji, o kralju i proroku Davidu; naposljedku o Isusu i njegovoj materi Dievi Mariji: pak i on sve to spominje najvećim neredom u toj svojoj knjizi sa svojim dodateci i tumačenji tako, da ti se čini, kad čitaš nekoje strane, da se nahodiš u pustoj izgoreloj varoši, koje se ti dobro sjećáš, al je već nerazpoznaješ nego na nekojih riedkih mjestih, jer što nije srušeno i oboreno, to je obraslo gustom naježenom dračom i bodljivim neprolaznim trnjem.

I njemu je naprimjer Bog svemoguć, milostiv, dobar, svet, sveznajuć itd.; al je i početnik zla, akoprem na zlo mrzi, budući svet. Ima li što na svijetu neumijega i svetogrdnijega od ove jedine nauke? Tamači Korana uč, da je angjeo svjetla zagriješio tim, što se nije htio da klauja Adamu, kao Bogu. Eto druge neumnosti. Po Koranu, ako i jest Adam zagriješio, ipak netreba nikakva spasenja ni za sebe, ni za svoje potomstvo. Toga radi pisac Korana govori s počitanjem o Isusu, ali on mu nije ni sin božji ni spasiatelj svieta, nego jedino prorok, kao što bijahu Mojsija, David itd. Pa kako neima za njega spasenja, tako neima ni posvećenja. Jednom besjedom, njemu nije poznaat Bog jedin i troj, troj i jedin; zato sve što je skopćano s tim presvetim otajstvom, za njega neobatoji ni na nebu ni na zemlji. A gdje neima nauke o spasenju, neima je ni o ljubavi, pa tim ni o žrtvi i požrtvavanju; toga radi turska je vjera kao duga zimska noć, gdje kako neima svjetla, tako neima ni topline. Zato Turčin i neljubi nikoga, nego jedino sam sebe. On nezna ništa o požrtvovanju za svojega iskrnjega, jer nepozna križa, gdje se je ljubav s ljubavi propeia. Turčin kao nezna ljubiti, tako nezna ni prostiti ni potpiti, nego jedino klati i progoniti. Njegov Bog nije predobri otac svih ljudi na svijetu, pa mu ni ljudi nisu među sobom braća; zato on i nepozna druge ljubavi ni drugoga bratinstva, nego viersku. Nadalje Koran uč: Što se god na svijetu dogodi, bilo zla bilo dobra, to je sve Bog od vječnosti odredio i odlučio, da tako mora biti. Činili ljudi što jih volja, oni nemogu svoje sreće ni poboljšati ni pogoršati; jer je već od prije svakomu svoja sreća onako točno i strogo opredieljena, kao i suncu kada i gdje ima izljetiti i zapasti. Turčin kaže, danas je tako, jer je tako sudjeno, pa čući i miruje. Ono, što naš narod u šali pripovieda o Usudu, to Turčin tvrdo vjeruje. Zato, ne samo što neima u Turskoj u ničem nikakva napredka, nego ga neće nikad ni biti, jer Turčin neće da razbija svoje glave, gdje je tobože Bog rekao svoju. (Škredit će.)

FRANINA I JURINA.

Fr. Dopovej mi de, Jurino, ča još ono Pićance žaluju, kako si mi bil obećal?

Ju. Slabu letinu.

Fr. To dá bome letos, više manje, sva Istra.

Ju. A dá, neku šternu, ká da jih je guštala suho i sirovo, pa kad pridu tužni kmeti va grad, da nimaju čim ni žedju ngasit.

Fr. To jim valjda pušća; ale tomu je

lahko pomoć.

Ju. Tër da su već i za popravljanje potrošili toliko i toliko stotina; al da ipak neće da drži vode, nego dokle dažji; jer da je iz temelja pokvarena.

Fr. Tomu su pak krivi oni, ki su delom ravnali, kad se je zidala — bilo im bolje gledat, ča se dela i kako se dela!

Ju. Baš to je ono, ča toliko peče tužne Pićance, da su stavili i na zvonik zlamenje svoje žalosti.

Fr. Onda bi bilo pametnije, da su obesili na zvonik podes...

Ju. Ča Podestata?

Fr. Ne, vraže, Podestata, nego podeštatovu veladu.

Ju. Povrh loga, da jim je žalost, jer da je već deseti mesece, da se jim je oglušel Organ va nekadašnjoj stolnoj crkvi; jer da se renti bil baš pod tim uvetom iliti kondicionom imenovan za učitelja.

Fr. Pak zač se otimlje, kad je tako?

Ju. Neki deju da zato, da nemoti va pobožnosti neku gospodu, ká da najbolje hrnju, kad se va crekvi Maša služi.

Fr. Ma, dragi ti, ki pak ima va Pićnu upravu v rukah, kad se tamo takove stvari zgađaju?

Ju. Imena jim neznam, al sam čul, da su to ona ista gospoda, ká su pred petimi leti bila od samoga porečkoga sabora za nesposobne proglašena; pak tim i uzrok, da je onda Pićanščina zgubila svoju samoupravu, a pala pod Podestariju pazinsku.

Fr. E, ako je tako, onda imaju Pićanci baš dosta uzroka, da javno žaluju svoju tugu i nevolju.

Ju. Ali pokraj tolike svoje žalosti imaju ipak i jednu radost. —

Fr. No barem jednu! — a kú?

Ju. Da je predsednik Kazina pićanske inteligancije bil izabran za predsednika Tovarskoga Društva va Pazinu!

Dopisi.

Iz Kastva.

Proše su dvie godine, što postoji pripravnica za učitelje u Kastvu. Ove godine hoće osmorica u Kopar na učiteljsko izobrazilišće; tim se nadamo, da ćemo jednom i naših učiteljah imati. Ovi su svi iz siromašnih kućah, to će ipak jednom, božjom pomoćju, uz malenu pomoć od strane roditeljah, biti obakrbljeni, te i domovini od velike koristi biti.

Čudno što roditelji tako malo mare za dobrobit svoje djetee. Nemogu drugo nego vruće priporučiti roditeljem, da što u većem broju šalju djetecu u pripravnicu. Vlada je obećala podporu i na pripravnici i na koparskom učiteljskom zavodu. Učenik mora da je navršio 14. ljeto, ili da će ove godine navršiti. Da je dobrim uspjehom svršio pučku školu i da imade početnu uputu u njemačkom jeziku. Ovo zadnje moglo bi se i u pripravnici popuniti.

Dakle, probudite se Istrani, Oločani i vi iz hrvatskog Primorja te šalžite djetecu u hrvatsku pripravnicu u Kastvu, jer nebude li učenikah, to će vlada na našu sramotu pripravnicu zatvoriti. Mukom zadobiveno nedajmo da nam po nemarnosti propadne.

Prilavica će se otvoriti prvih danah sliedećega oktobra.

Proračunajmo sada, koliko nam krme treba, pa nećemo po zimi jadikovati.

Pše Fr. P--or.

Pučki Prijatelj donio je već savjetah našem čovjeku, kako da se izbavi oskudice krme, dielom u bilježkah dielom u člancih priličan broj. Uza sve to biti će u proljeću jadikovanja, jer je voda mnogo s proljeća naškodila. Ali neustručavam se uza sve neprilike, koje gospodara stignu, uzvrditi, da ima svaki krme dosti, koji hoće pa ima dobru volju, snažnu ruku, uztrajnu marljivost. Glavno je, da si svaki gazda napravi proračun, a to će reći, unapried izračuna, koliko će mu trebati krme, da uzmogne neki broj stoke donekle prehraniti, tako da mu ostane zdrava i krepka. Ljeti ima druge krme, a zimi opet druge, to nam dakle treba drugoga proračuna za ljeto, a drugoga za zimu. Al naši gospodari slabo računaju. Jedni: na svaku nogu voz sjena; kako velikog živinčeta, to se nepita, pa davaj koliko mu se hoće, makar polovieu pogazi. Drugi samo na brzu ruku osiecaju, koliko će im od prilike krme trebati, pa metaju u jasle od oka. To je hrdjavo gospodarenje; jer onda dobiva marha do pol zime odviše hrane, te ju prebira i množinu je razbaca i pokvari, a na izmaku zimo, osobito ako je dugo trajala, neima više krme, te marva gladuje. Nu ima i mudrih i opreznih gospodarah, a ovi daju svojoj stoci premalo hrane, te im ova, budući je navikla ljeti dobro jesti, s ove brze promiene mršavi i malakše, pa onda nedaje nikakve ili samo slabu korist. Ovo valja najpače za mladinu, koja uz malo hrane prestaje rasti; a i krave i kobile bacaju slabo mlade; vozna pako marha sasvim opješa. Ovim načinom se stoka zatire, jer gladna ipak raditi mora, a škrtica tobož mudra glava, hoće da zadnju silu živinčeta upotrebi. Komu škodi? Sebi.

Brižljiv gospodar će sada već računati i paziti da mu marha nerazteplje i nerasiplje hrane, nego da dobiva upravo tolika metala, koliko može sve do truna izjesti i da opet ni malo ne gladuje. Tko računava u jeseni, prevarti se, a u zimi račun praviti nehasni. Sada dakle u ljeto ćemo se spominjati za zimu. Prvo je pitanje: koliko nam treba stoku držati i koliko krmu sijati, da iz zemlje izvadimo što veću korist? Odgovor možemo si dati ako promislimo, koliko će se prehraniti glavah ljeti, ako bude dobra paša, a koliko, ako pašu izda; koliko ćemo uzato krme posijati, da je dosti ima, a koliko ako sasvim ponestane pašc. Nadalje će gazda misliti koja polja da ostavi za sjenokoše, koliko krme će si pribaviti sijanjem plodnih, bujno rastućih travah.

Tko zna mjeriti, neka proračuna koliko kockastih metarab ili kako prije računamo hvati, drži sjenik. Jedan kockasti hvat teži (važje) 6 do 8 centi. Bolje računati uvijek manje nego li više, jer čim više se krma čuva, tim je laganija i slabije hrani.

Sada ćemo po vrijednosti krmu razrediti. Tu ćemo u obzir uzeti gdje je krma rasla, da li na plodnoj ili mršavoj zemlji, kada je košena, kako je sušena, spravljena i čovana. Kada na ovaj način doznamo, koliko po prilici krme imamo, pogledati ćemo si u *gospodurove bilježke*, gdje treba da je ubilježeno:

Koliko treba stoki dnevice hrane.

V R S T M A R H E	Zobi	Siena	Slame
	f u n t i		
a) Jakomu konju za težku vožnju i rad	14	10	8
Srednjemu konju	10	10	8
Lakomu konju, koji malo radi	8	8	6
b) Jakomu volu	—	20	10
Srednjemu „	—	15	10
Manjemu „	—	10	8
c) Jakoj kravi „	—	20	10
Srednjoj „	—	16	10
Malenoj „	—	12	8
d) Ovci	—	1½-2	1

A sada će gospodar još paziti na družinu, da li kako valja dvori marhu, da se drži proračunane množine krme za obrok. Na papiru napraviti račun laglje je neg li ga izvesti. Prigledati svaki čas na red je opet dužnost gospodarova. Ako tako uzradili budemo, nestalo nam tužbah u proljeću, da neimamo krme dovoljne i moramo za skupe novce lošu krmu kupovati, pa nam blago s gladi crkava, a mi prodavamo na očigled boreći se uvijek sa nuždom i izčekavajući pomoći od drugoga. Na zelenu krmu ču se još, ako Bog da, u budućem kojem broju povratiti.

Pučki Prij.

Imenik društvenikah

BRATOVŠČINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Franjo Maroti u Boljunu u kap. f. 2, Franjo Ravnik župnik u Kortah u kap. f. 2, Djaci Hrvati u Pragu u kap. f. 5, Nedjelko Perpić c. k. nadporučnik u Pardabicu u kap. f. 10, Ante Turak dekan u Oprtlju u kap. f. 2 i u god. prinos f. 2, Andrija Enečki kapelan u Oprtlju u kap. f. 2, A. K. u Trstu u god. prinos f. 5, Martinolić prof. u Rieci f. 2, Kristofić učitelj u kap. f. 1 i u god. prinos f. 1, Sila Jakov. kateket u kap. f. 1 i u god. prinos f. 1, Glavina Blaž u kap. f. 1, i u god. prinos f. 1, svi u Koprnu, Vranić kapelan u Krkavcah u god. prinos f. 1, Niko Ilić župnik u god. prinos f. 1, Petar Bogović župnik u miru u god. prinos f. 1, Pavao Milovčić dub. pomoćnik u god. prinos f. 1, Franjo Rode učitelj u god. prinos f. 1, svi na Dubašnici, Mate Justinić župnik na Miholjicah u god. prinos f. 1, Andrejčić Antun na Pantu u god. prinos nč. 30.

Usljed §. 15. statuta „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“ držati će se dne 19. rujna redovita godišnja skupština u Kastvu, kojoj se pozivlju svi, koji po §. 7. statuta pravo imaju.

PROGRAM:

1. Izvješće tajnikovo.
2. Izvješće blagajnikovo.
3. Izbor novoga ili potvrđenje staroga odbora.
4. Preinačenje §. 12. statutih.

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri

Kastav 27. kolovoza 1876.

Vekoslav Vlach, *podpredsednik*

Er. Jelusić, *tajnik.*

Različite vesti.

* Njez. Vel. naša Cesarica sa kćerju Valerijom prispje u Miramar, carski grad u okolici tršćanskoj, jučer u 9 sati i po pred pödne.

* Istra je ljetos proslavila 18. augusta, Carev rodjendan, kako još nikad do sada. Taj dan je projurlo kroz Istru po novoj željezničkoj prugi iz Divače u Pulu prvi parovozni vlak. Tim preznamenetim događajem eno i naše krasne Istre, gdje je stupila u najuži doticaj s ostalimi kraljevinami i pokrajinami naše prostrane austrijske carevine, te zauzela u njoj ono prevažno mjesto, koje ju ide po svojem položaju. Tomu se događaju mora veseliti i radovati svaki pravi Istranin, jer svakidanjsko obćenje s naprednijimi carevine pokrajinami nemože nego blagotvorno djelovati na ova našu užu domovinu te, ako Bog da, uskoriti i pospiesiti njezin razvitak i napredak. Pa i čujemo, kud je god prolazio nevidjeni do onda parovoz, da ga je narod dočekao i pozdravio s najvećim uzbućenjem. Pišu nam, da je osim carskih bio nakićen i našimi narodnimi trobojnim zastavami, da se zna, kud je prošao i kamo je došao. U Pulu da je prispio pod sami večer. U novinah čitamo, da ima na toj novoj prugi neobično liepih prizorah, gdje se putničko oko pase pravom nasladom. Kako čujemo prometu će bit ta pruga otvorena odmah prvih danah nastajućega mjeseca septembra. Živio napredak!

* Iz sv. Nedjelje kod Vizinade u Istri su nam onomadne pisali, da je i tamo počeo puk skrbiti za izobraženje svoje djetce te zaiskao od dotičnih državnih i pokrajinskih oblastih jednu pučku škola. Obćinsko zastupstvo da se pouzdano nada, da će biti uslišana ta njegova pravedna prošnja, jer tamo da ima zato preobilan broj djetce, a zakon zahtieva, gdje jih ima samo 40, da se tu osnuje i ustanovi pučka škola. Pišu nam nadalje, da se tamo dogodila velika nesreća, da je naime izgorela najveća kuća u selu sa sjenikom. Oslobodilo da se nije ništa, pak da je gospodar pao u najveću nevolju, jer da mu kuća nije bila osigurana. Iz česa mogu i opet viditi naši kmeti, kako je osiguranje kućah veoma koristna stvar. Tom prigodom da je sam gospodar pogibelju svoga života oteo smrti jedno svoje djeteeće, što ga bjehu u onoj pomutnji uz goruću sobu ostavili u zibki. A veoma hvale vrijedni da su susjedi te pogorele obitelji, jer da su joj odjećom i hranom baš po kršćanski pritekli u pomoć, dokle joj Bog dađe spraviti svoju ljetinu te se tako opet oporaviti.

* Već kada tada mogu se i Riečani nadati boljoj budućnosti. Kako čujemo tamo će se početkom nove školske godine otvoriti pučka škola u čisto magjarskom jeziku. Kako će bit milo čuti male Gumilariće i Brajdariće *šokati* i *njokati* po magjarski. Ako sad Rieka neprocavate, neće već nikad; jer je to zadnji liek, što joj ga mogu dati njezini mudri gospodari! *Eljen a Fürmei akmjak és szobodság!*

* Car Aleksandar da će ovih danah iz Petrograda prispjeti u Varšavu, a odanle sa svojim prvim ministrom Gorčakovim krenuti put Krma na Crnom Moru.

* Srbska kueginja Natalija da je od proda još uvijek opasno bolestna.

* Pedeset Rusah, što su prošlih danah htjeli kroz Budim-Peštu u Srbiju, bjehu tamo zatvoreni, ali posredovanjem ruskoga konsula i odmah pušćeni na slobodu.

* Sir Henry Elliot, ingleski poslanik u Carigradu, da je izprosis od svoje vlade dopust na šest mjeseci. Valjda da promislja o Abdul-Azisovih škaricah!

* General Ignatijev, ruski poslanik u Carigradu, poslje dopusta od više tjedanah, vratit će se na svoje prevažno mjesto.

Dopisnica Uredništva.

Onim, koji nas pitaju, za što neštampamo dalje Alfieriev groznokaz *Virginija*, odgovaramo, da toga nečinimo za to, što smo doznali, da većemu dielu čitateljah, kojim je namienjen ovaj pučki list, neide još k sreću onakovo čitanje, pak što mislimo, da nam je bolje nasaditi onaj prostor i krompirom, neg onak plemenitom al neplodnom voćkom.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—30 Augusta 1876.